

Autisten

besser verstehen lernen

Otizmli insanları

daha iyi anlamayı öğrenmek

Ideen & Anregungen für die Schule
Okul için fikirler & öneriler

Autismus Mittelfranken e.V.

autismus-mfr.de

TÜRKİSCH

**INFORMATIONSBROSCHÜRE FÜR LEHRKRÄFTE, MITARBEITER & ELTERN
ÖĞRETMENLER, PERSONEL & VELİLER İÇİN BİLGİ BROŞÜRÜ**

**Otizimli insanları daha iyi anlamayı öğrenmek –
Okul için fikirler ve öneriler
Autisten besser verstehen lernen –
Ideen und Anregungen für die Schule**

İçindekiler / Inhalt

Giriş / Einführung	3
Otizm spektrumu / Das Autismus-Spektrum	4
Otizm nedir? / Was ist Autismus?	4
Otizm nasıl oluşur? / Wie entsteht Autismus?	5
Yaygın önyargılar üzerine notlar / Hinweise zu häufigen Vorurteilen	5
Birçok otizimli bireyin güçlü yönleri / Stärken vieler Autisten	8
Otizimli öğrencilerin zorlukları / Herausforderungen für autistische Schüler	9
Destek imkânları / Unterstützungsmöglichkeiten	10
Temel yaklaşım / Grundhaltung	10
Bireysel destek / Individuelle Unterstützung	11
Dezavantaj telâfisi ve Not güvencesi / Nachteilsausgleich und Notenschutz	18
Okul refakati / Schulbegleitung	21
Başkalarıyla iş birliği / Zusammenarbeit mit anderen	22
Çoğu zaman gözden kaçanlar / Was häufig übersehen wird	23
Ayrıntılı iletişim bilgileri ve materyaller / Weiterführende Kontakte und Materialien	25

Giriş (Einführung)

Otizm Spektrum Bozukluğu / OSB (Autismus-Spektrum-Störung / ASS) tanısı almış çocuklar ve gençler tüm okul türlerine gitmektedir.

Potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri ve uygun öğrenme ortamına sahip olabilmeleri için belirli çerçeve koşullarına ihtiyaçları vardır.

Öğretmenler ve personel*¹ için otizm spektrumunda bir teşhisin ne anlama geldiğini ve beraberinde ne gibi zorluklar getirdiğini anlamak ilk başta elbette zordur. Ayrıca otizm konusunu çevreleyen birçok klişe ve önyargının ortadan kaldırılması, uygun bir eğitimin mümkün olabilmesi için gereklidir.

Dolayısıyla bu broşürün amacı, bir yandan otizm spektrumu hakkında bilgi vermek, diğer yandan da otizimli çocukların eğitimine yönelik arka plan bilgileri ve öneriler sunmaktır.

Bu bağlamda, otizimli öğrencilerin sahip olduğu, fakat özel davranışlar, zor iletişim ve yanlış anlaşılımlar nedeniyle değerlendirilemeyen ya da fark edilemeyen güçlü yönleri (Stärken) de dikkate alınır; buna duygu ve sosyal etkileşim alanları da dahildir.

Bu broşürde, ailelerin okullarla olan deneyimlerinden derlenen ipuçları, ayrıca tipik durumlar ve çözüm önerileri bulacaksınız.

Bu konuyla ilgilenen, otizm teşhisi alan öğrencileri hoşgörüyle karşılayan ve çözümler bulmak için birlikte çalışan herkese çok teşekkürler. Böylece çerçeve koşulları iyileştirilebilir ve mümkün olan en iyi destek sağlanabilir.

¹ Daha iyi okunabilirlik adına, bu broşürde genellikle eril form kullanılmıştır.

Ancak yazılanlar elbette tüm cinsiyetler için geçerlidir.

Otizm nedir? (Was ist Autismus?)

Otizmin bireyler üzerindeki etkileri ve kendini gösterme biçimleri oldukça çeşitlidir. Otizmlili kişilerin öz algıları (Selbstverständnis) da farklılık göstermektedir: bazıları kendilerini sadece “değişik / farklı” (“anders”) olarak algılarken, bazıları ise önemli bir engellilik (Behinderung) durumu yaşıyor.

Otizm, beynin gelişiminin bir çeşidi olarak tanımlanır ve nörogelişimsel bozukluk (neuronale Entwicklungsstörung) olarak kabul edilmektedir. Bu durum, özellikle algı (Wahrnehmung), davranış (Verhalten) ve iletişim (Kommunikation) alanlarında belirgindir ve günlük yaşamın her alanına etki eder.

Otizmin belirtileri geçmişte üç alanda sınıflandırılmıştı:

- Erken çocukluk otizmi (Frühkindlicher Autismus)
- Atipik otizm (Atypischer Autismus)
- Asperger otizmi (Asperger-Autismus)

2022 yılında yayınlanması beklenen yeni ICD-11’de, geçişlerin akışkan olması nedeniyle, sadece **otizm spektrumu**’ndan söz edilecektir. **Otizm spektrum bozukluğu** hafif, orta veya ağır düzeyde teşhis edilir.

Bu, aşağıdaki alanlar için geçerlidir:

- sosyal etkileşim (soziale Interaktion)
- iletişim (Kommunikation)
- tekrarlayan davranışlar (repetitive Verhaltensweisen)
- sınırlı ilgi alanları (fixierte Interessen)

Otizm, doğuştan gelir ve erken çocukluk döneminde başlar, fakat bazen daha geç fark edilir.

En son verilere göre, erkeklerin kızlara oranı ikiye bir ya da üçe bir olarak belirlenmiştir.

Kız çocukları ve kadınlar, özellikle yüksek işlevli spektrumda, iyi uyum sağlama ve telâfi etme mekanizmaları (Anpassung und Kompensationsmechanismen) sayesinde çoğunlukla fark edilmeden kalırlar. Bu sebeple, otistik kız öğrencilere özel ilgi gösterilmesi ve onların ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir.

Otizm nasıl oluşur? (Wie entsteht Autismus?)

Otizmin nedenleri günümüzde hâlâ tam olarak bilinmemektedir. Ortaya çıkışında şüphesiz birçok faktör rol oynamaktadır. Doğumdan önce, doğum sırasında ve doğum sonrasında genetik etkiler ve muhtemelen biyolojik süreçler beyin gelişimini etkileyerek otizme yol açabilir.

Otizm kesinlikle yanlış yetiştirme yöntemleri ya da aile içi çatışmalar nedeniyle ortaya çıkmaz.

Otizm spektrumuyla ilişkili olan çoğu özelliğin temelinde, bilgi ve uyarıların algılanması, işlenmesi ve beyinde ilişkilendirilmesinin farklı olması yatmaktadır. Bu durum duygular, davranışlar ve iletişim üzerinde etkili olur.

Önemli olan, her otistik bireyin farklı olduğunu ve her öğrencinin kendi güçlü yönleri ve ihtiyaçlarıyla bireysel olarak değerlendirilmesi gerektiğini anlamaktır.

Yaygın önyargılar üzerine notlar (Hinweise zu häufigen Vorurteilen)

Otizm hastalık değildir. Tedavi edilebilen bir rahatsızlık niteliğinde olmayıp, daha ziyade farklı bir yaşam ve çevreyi algılama biçimidir.

“Farklı olmak” (“Anderssein”), öncelikle değişik/değişmiş algılama (veränderte Wahrnehmung) olarak tanımlanır. Somut olarak ise bu, otizmli insanların farklı gördüğü, kokladığı, tattığı, duyduğu, hissettiği anlamına gelir. Bazı duysal izlenimler çok zayıf, bazıları çok güçlü ya da gecikmeli algılanır, bazıları ise sinestetik bir şekilde birbirine karışır. Çoğu zaman, çok sayıda eş zamanlı izlenim filtrelenemez ve aşırı yüklenmeye /Overload (aşırı uyarılmaya / Reizüberflutung) yol açar.

Algılamadaki farklılıklar, otizmli insanların kimi zaman alışkın olduğumuzdan farklı davranmalarına neden oluyor.

Örneğin, otizmli bir öğrenci mesafeli, dürtüsel veya kaba ve kayıtsız davranıyor gibi görünebilir. Genel kanının aksine bu, agresif bir tutumdan ve sosyalleşmeye karşı ilgisizlikten değil, mevcut durumdaki birçok duysal izlenimin aşırı yüklenmeye yol açmasından ve otizmli kişinin bunlardan uzaklaşmasından kaynaklanmaktadır.

Medyanın ne yazık ki sıklıkla imâ ettiği gibi, otizm ile şiddet arasında nedensel bir ilişki yoktur.

Otizmli insanlara karşı bir başka önyargı da, onların diğer insanlarla empati kuramadığı yönündedir.

Otizmli kişiler, hassas ve empatik olabilir, ancak başkalarının yüz ifadelerinden ve beden dilinden duygusal durumlarını otomatik olarak okuyamazlar. Bu nedenle, kimileri yüz ifadeleri kartları/ duygu kartları (Gesichter-Bildkarten) yardımıyla üzgün, öfkeli ve mutlu bir yüz ifadesinin nasıl görüldüğünü ezberleyerek öğrenirler. Bu durumu tanıdıklarında ya da kendilerine açıklandığında, diğerleri gibi empati kurabilirler. Bundan dolayı kritik durumların konuşulması,olası tepkilerin ve davranış biçimlerinin birlikte çalışılarak öğretilmesi çok önemlidir.

Otizmli kişiler otomatik olarak üstün yetenekli veya zihinsel engelli değildir.

Medyada, ada yeteneğine (Inselbegabung) sahip olan etkileyici insanlarla ilgili haberler veya “Yağmur Adam” (“Rain Man”) gibi filmler aracılığıyla çizilen tablo, tüm otizmli bireylerin mutlaka olağanüstü bir yeteneğe sahip olması gerektiği izlenimini yaratıyor. Böyle “savant” denilen insanlar gerçekten vardır, ancak bunlar oldukça nadirdir.

Konuşamayan otizmli kişiler, her zaman bilişsel bir kısıtlılığa sahip değildir; resimli kartlarla, işaret dili ile ya da harf tahtalarına veya bilgisayarlara yazarak iletişim kurarlar. Farklı bir şekilde iletişim kurmaları, çoğu zaman maalesef onların küçümsenmesine yol açıyor.

Otizmli bireyler farklı bir dünyada yaşamazlar ve zaman zaman acilen geri çekilme ihtiyacı hissetseler bile, izole olmak istemezler.

Farklı algılama biçimleri ve buna bağlı sıra dışı davranışlar veya dili kelimesi kelimesine anlama eğilimleri nedeniyle sıkça yanlış anlaşılımlar yaşanır. Otizmli insanlar, genelde atasözlerini, deyimleri, kalıplaşmış ifadeleri bağlama göre anlamakta zorlanabilirler. Ancak, kendilerine açıklama yapıldığında bunları anlayabilirler. Diğer yandan, otizmli kişiler açık ve dobra konuşur ve o anlamda söylememiş olsalar bile, karşı tarafın kendisini kırılmış ya da incinmiş hissetmesine neden olabilirler.

Birçok otizmli insan sağlıklı ilişkiler sürdürür ve sevgi dolu birlik-telikler yaşar.

Bazıları günlük işlerinde yardıma daha çok ihtiyaç duyar, bazıları daha az. Misal, yemeğini hazırlamada zorluk çeken biri, karmaşık ve soyut kavramları anlamakta sorun yaşamayabilir.

**Yemeğimi yapamıyorum,
yardım edin!**
Fonksiyon grafikleri
benim için sorun değil!

Bu bakıma, bilişsel kabiliyetlerle günlük yaşam becerilerindeki eksiklikler arasındaki uyumsuzluğu kapatmak ve ortadan kaldırmak, otizmliler ve aileleri için büyük bir mücadele teşkil ediyor. Bütün bu zorluklara rağmen, otizmlili bireyler diğer insanlar gibi mutlu bir hayat yaşayabilir. Önemle belirtmeli ki, algılama farklılıkları ve bunun sonucunda oluşan davranış biçimleri meydana gelebilir ya da gelmeyebilir. Her otizmlili kişide bu farklıdır, bazen günün ruh haline göre bile değişebilir.

Her otizmlili kişi farklıdır, tıpkı her insanın bireysel olarak eşsiz ve benzersiz olduğu gibi.

Birçok otizmlili bireyin güçlü yönleri (Stärken vieler Autisten)

Otizmlili öğrenciler, dikkate alınması gereken bireysel güçlü yönleri ve kaynaklara sahiptir. Bunlar, çözüm odaklı çalışmalara da dahil edilebilir. Otizmlili öğrencinin detayları çok iyi fark etmesi, strüktür / yapı geliştirmede çok yetenekli olması, özellikle güvenilir olması gibi becerilerinden sınıf arkadaşları da fayda sağlayabilir.

Aynı şekilde, otistik öğrencinin özel ilgi alanları sınıfa tanıtılabilir, böylece öğrenci bu konudaki özel bilgisini paylaşma fırsatı bulur, hatta sınıf arkadaşlarını bu konuya ilgi duymaları için motive edebilir.

Güçlü yönler de zayıf yönler gibi, hayatın farklı evrelerine göre değişir, gelişirler. Birlikte çalışmada, tüm taraflar için değerli olan, eksikliklere değil güçlü yönleri odaklanmak ve gerektiğinde destek sunmaktır.

Otizmli öğrencilerin zorlukları (Herausforderungen für autistische Schüler)

Çok sayıda uyarının bulunduğu, öngörülemeyen olayların yaşandığı, yoğun sosyal etkileşimin olduğu, açık ve üstü kapalı beklentilerin hissedildiği ve başarı beklentisinin karşılanmasının gerektiği bir okul ortamı, otizmli öğrenciler için çok büyük bir zorluktur.

Öğrenciler, diğer çocuk ve gençlerle sosyalleşme söz konusu olduğunda genellikle kendi sınırlarını zorlarlar, çünkü davranışları anlaşılmadığında ve uzaklaşma / yalnız kalma imkânı olmadığında iletişim başarısız olur ve yanlış anlamaların giderilmesi gerekebilir.

Bunlar, dikkate alınması gereken faktör yelpazesinin ne kadar geniş olduğunu gösteren sadece birkaç örnektir. Fakat bu durum, cesaret kırıcı olmamalı, çünkü çoğu zaman küçük değişiklikler bile uygun çerçeve ve koşullarının oluşturulması için yeterlidir.

Otizmli öğrencilerin kasıtlı olarak “zor” veya alışılmadık şekilde davranışlarını düşünmemek çok önemlidir. Bu davranışlar genelde, otizm tanısının temelini oluşturan özelliklerle doğrudan bağlantılıdır.

Bu nedenle, tekrar vurgulamak gerekir ki: **Farklı bir algılama şekli genelde farklı bir uyaran ve bilgi işleme sürecine, böylece çoğu zaman farklı öğrenme ve farklı sosyal davranışlara yol açar.**

Çocuğun etrafındakiler- ebeveynler, öğretmenler, okul refakatçileri ve sınıf arkadaşları- otizm spektrumu ile onun güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi edinerek iyi bir birlikte yaşamın sağlanması için katkıda bulunmalıdır. Çoğu zaman bu, herkes için faydalı olur, çünkü değiştirilen çerçeve koşulları genellikle otizmli olmayan öğrencilere de iyi gelir.

Temel yaklaşım (Grundhaltung)

Öncelikle şunu kabul etmek gerekir ki, otizmlili insanlar çoğunlukla **kasten provokatif davranmıyorlar**. Bu tür davranışlar genelde yanlış anlaşılmalardan, aşırı yüklenme (Überforderung) ve uygun olmayan çerçeve ve koşullardan kaynaklanır.

Otistik öğrencilerin yalnızca eksikliklerine odaklanmak yerine, onların güçlü yönlerinin farkında olmak oldukça faydalıdır. Örneğin, çoğu otistik öğrenci görsel materyallerle çok iyi öğrenebilir, bir görevi anladıklarında güvenilir bir şekilde çalışırlar ve güçlü bir yapı duygusuna (Sinn für Struktur) sahiptirler.

Bireysel desteğin sağlanması için uygun çerçeve koşullarının yanı sıra, aile ile eğitim sürecine dahil olan tüm kişilerle iş birliğine ihtiyaç vardır.

Yaşamın alanları birbirini karşılıklı olarak etkiler, bu nedenle davranışsal farklılıklar ya da duygusal dengesizlikler genelde aileyle kurulan iletişim sayesinde açıklanabilir. Elbette, bu durum ters yönde de geçerlidir. Dolayısıyla, okul personeli ile velilerin açık ve iyi bir iletişim içinde olması, olası sorun kaynakları ve uygun olmayan çerçeve koşullarının tespit edilerek iyileştirilmesi açısından önemlidir.

Öğretmenin otistik öğrencinin özel durumlarını bilmesi ve katılımı mümkün kılacak pedagojik bir ortam sunması önemlidir.

Aşağıdaki açıklamalar Bavyera'daki düzenlemelere dayanmaktadır. Başka bir federal eyalette öğretmenlik yapıyorsanız veya çocuğunuz başka bir federal eyalette okula gidiyorsa, lütfen o eyaletin yetkili danışma merkezlerinden ilgili yerel düzenlemeler hakkında bilgi alınız.

Bireysel destek (Individuelle Unterstützung)

Bireysel desteğe yönelik öneriler, bunlarla sınırlı değil ve elbette her zaman kişiye göre değişir. Aşağıdaki noktalar, otizmli öğrenci ve ailesiyle birlikte değerlendirilebilecek başka fikirler için ilham kaynağı olabilir.

Bireysel destek, örneğin didaktik, metodolojik ya da teknik ve kurumsal önlemlerin kullanılması ve uygulanması anlamına gelir. Aşağıda bazı örnekler verilmiştir:

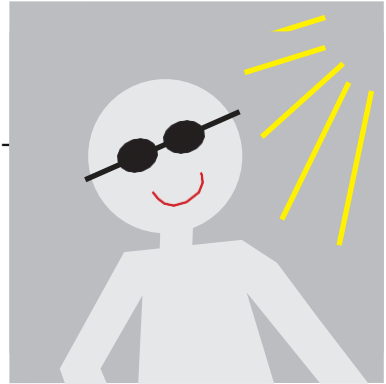
Okul mekânları (Die Räumlichkeiten)

Sınıf odaları (Klassenzimmer)

Çoğu otistik öğrenci için sabit oturma yerleri olan ve oda değiştirme imkânı az olan alışılmış odalar önemlidir. Bu, daha iyi oryantasyon, güvenlik hissi ve tanıdık yapıların oluşmasını sağlar. Rahatsız edici uyaranları filtrelemeyi kolaylaştıran ayrı bir oturma yeri ya da bir paravan (Sichtschutz) bazen çok yardımcı olur. Genel olarak, küçük sınıflar avantajdır.

Işık (Licht)

Gün ışığı, birçok otistik öğrenci için yapay ışıktan daha rahattır. Her hâlükârda, çok parlak olmamalıdır, bu nedenle karartma mekanizmaları kullanmak ve misal, öğrencilerin, güneş gözlüğü takmalarını kabul etmek faydalı olacaktır.

Arka plan gürültüsü (Geräuschkulisse)

Sesler ve gürültüler, pek çok otizmli öğrenci için büyük zorluk teşkil ediyor.

Birçok ses, daha yüksek veya keskin olarak algılanır ve filtrelene-meyebilir. Örneğin, bu durum öğretmenlerin veya sınıf arkadaşlarının söylediklerine konsantre olmayı da zorlaştırır.

Bazı otistik kişiler belirli sesleri duymakta büyük zorluk çeker, hatta acı hissederler (mizofoni). Bunların, mutlaka çok yüksek sesli olması gerekmez, ancak kişinin tahammül edemeyeceği belirli bir frekansa sahiptirler.

Duyusal aşırı yüklenmeyi önlemek için kaçınma ve geri çekilme im-kânları (Ausweich- und Rückzugsmöglichkeiten) sunmak fay-dalıdır. Daha iyi konsantrasyon için kulaklık (Kopfhörer) ve kulak tıkacı (Ohrstöpsel) gibi yardımcı araçların (Hilfsmittel) kullanıl-masına da ek olarak izin verilmelidir.

Geri çekilme imkânları (Rückzugsmöglichkeiten)

Algı alanındaki farklılıklardan ötürü otistik öğrencilerin, ihtiyaç duyduk-larında, durum daha kötüleşmeden, kendi istekleriyle, izin almak zorun-da kalmadan bir süreliğine, geri çekilebilmeleri çok önemlidir. Örneğin, geri çekilme odası (Rückzugsraum), ayrılmış bir köşe, dinlenme odasının (Pausenraum) kullanımı veya dışarı çıkma imkân-ını düşünebilir alternatiflerdir.

Birçok otizmli insan, ne zaman bir mola vermesi gerektiğini iyi bilir ve kısa bir dinlenmeden sonra geri döner. Gerekirse öğretmen de “mola” (“Auszeit”) önerisinde bulunabilir.

Okulda yapısal düzen / (Strukturen)

Haftalık ve günlük rutin (Wochen- und Tagesablauf)

Zamanın yapılandırılması, kişinin daha iyi yön bulabilmesi, enerjisini daha verimli kullanabilmesi açısından önemlidir.

Haftalık ve günlük planlar, öngörülebilirlik sağlar ve böylece güvenlik hissi verir. Temel sorular şunlardır: Ne zaman, ne oluyor? Ne kadar sürüyor? O sırada ne yapmam gerekir?

Planlar görsel olarak hazırlanıp sınıftaki bir duvara asılmalıdır. Çıktısı alınarak öğrencilere de verilebilir, böylece evde de planlara göre hareket edebilirler.

Ne zaman ?
yarın
çarşamba
daha sonra
o zaman

Bina planı / Kat planı (Raumplan)

Bazen sınıfların değiştirilmesi kaçınılmazdır. Daha iyi yönlendirme için okul binasının planı sınıfta asılı durmalı ve bu şekilde öğrencilerin yer bulması kolaylaştırılmalıdır.

Değişiklikleri duyurmak (Veränderungen ankündigen)

Bazen ders saatlerinde değişiklik olabilir ya da yerlerine başka öğretmenler gelebilir. Mümkün olduğunca bu değişiklikler önceden duyurulmalı ve örneğin tahtaya yazılarak hem işitsel hem de görsel olarak iletilmelidir.

Okul masası / Okul sırası (Tisch)

Masanın üzerine yapılan işaretlerle de faydalı bir düzen oluşturulabilir. Örneğin defterlerin, kalemelerin ve kitapların bulunduğu yerleri işaretlemek için yapışkan bant kullanılabilir.

TEACCH Yöntemi

Bu yapı ve süreçleri görselleştirmek (fotoğraflarla, resim kartlarıyla, diyagramlarla,...) yararlı olacaktır. TEACCH yöntemi, değerli destek ve detaylı rehberlik sunar. Daha fazla bilgi, broşürün sonunda bulabilirsiniz.

Öğretim / Ders (Unterricht)

Soru tasarımı (Gestaltung von Aufgaben)

Ders sorularının tasarımı iyi yapılandırılmış olmalıdır, böylece otistik öğrenci kendisinden tam olarak ne beklediğini bilir. Bazen otistik öğrenciler bir soruyu çözemezler, çünkü soru onlar için net ve açık değildir. Bunun için kontrol listeleri (Checklisten) ve zaman oryantasyonu için zaman sayaçları (Time-Timer) faydalıdır.

Bağdaşlılık/ Tutarlılık/ Koherans (Kohärenz)

Pek çok otistik insan ayrıntıları çok iyi anlar, ama bağlantı kurmakta zorluk çekebilir. Daha sonra bunların bilinçli olarak çıkarılması ve netleştirilmesi ya da görselleştirilmesi gerekir. Bazen akıcı bir ifade tarzı içeriğin tam olarak anlaşılmadığını maskeleyebilir. Bu yüzden, tekrar sorup bağlantıların anlaşıldığından emin olmak daha iyi olur.

Çoklu duyuşal öğrenme (Lernen über mehrere Sinneskanäle)

Bir şeyi duymak, görsel olarak görmek, yapıştırmak ve daha sonra onu yazmak ya da çizmek gibi birden fazla duyuşal kanal aracılığıyla öğrenmek, ayrıntıları ve bağlantıları daha iyi anlamaya yardımcı olur. Farklı yaklaşımların kombinasyonu tüm öğrenciler için faydalıdır.

Açık ve net dil (Eindeutige Sprache)

Ders içeriklerini aktarırken konuya odaklanmak gerekiyor. Açık ve net bir dil kullanımı (ironi ve deyimler kullanmadan) çok önemlidir.

İletişim biçimleri (Kommunikationsformen)

Otizimli kişiler konuşabiliyor olsalar bile, miscal stresli durumlarda veya yanlış anlaşılmalarda sırasında konuşamazlar. Hiç konuşmayan otizmli insanlar da var. Her iki durumda da alternatif iletişim yöntemleri (tablet üzerinden yazmak, işaret diliyle iletişim kurmak, resimli kartlar kullanmak,...) mutlaka bulunmalı, desteklenmeli ve kabul edilmelidir.

İletişim kuralları (Kommunikationsregeln)

Net kurallar başarılı iletişimi kolaylaştırır. Kim, ne zaman, ne kadar konuşabilir? Ne zaman söz kesilebilir, ne zaman kesilmemeli? Bu tür kurallar, özellikle otizmli öğrencilerle konuşulmalı ve sınıfta görünür şekilde asılmalıdır. Öğretmen, gerekçe bunlara tekrar tekrar atıfta bulunabilir.

Grup çalışmalarından kaçınılmalı (Gruppenarbeiten vermeiden)

Birçok otizmli öğrenci grup çalışmalarında zorluk çekiyor. Eğer grup çalışmaları yapılması gerekiyorsa, bu grupların çok büyük olmamasına ve mümkünse hep aynı kişilerin yer almasına dikkat edilmelidir.

Stimleme / Özuyarım engellenmemeli (Stimming akzeptieren)

Bazen otistik öğrencilerin tekrarlayan hareketler (sallanma, kalem çevirme, el sallama,...) yaptığı fark edilir. Stimming, adı verilen bu durum, diğer uyarıları filtrelemeye ve konsantre olmaya yarar ve kesinlikle engellenmemeli. Eğer stimming / stimleme/ kendi kendini uyarma diğer öğrencileri rahatsız ediyorsa alternatif sunulmalıdır.

Dokunmalar (Berührungen)

Birçok otistik kişi aniden dokunulmaktan hoşlanmaz. Bu, genelde dokunulmaya tahammöl edemedikleri anlamına gelmez, ancak sadece önceden haber verildiğinde ve güvendikleri kişiler tarafından dokunulmaya izin verirler. Bazı otizimli kişiler için dokunmalar yalnızca rahatsız edici olmakla kalmayıp acı verici bile olabilir. Bu durum, bazen onların kötü niyetli olmayan, ama bir tür korunma tepkisi olan dürtüsel tepkilerini açıklar.

Teneffüsler / Ders araları (Pausen)

Teneffüs zamanları otizimli öğrenciler için çok zordur.

Teneffüslerin belli bir yapısı/ kuralı veya görevi yoktur; sosyal etkileşim ve iletişimle geçer, bu etkileşimler her zaman sorunsuz olmayabilir. Ek olarak aşırı gürültü, birbirine karışan konuşmalar, çığlıklar, yüksek sesle gülmeler, kontrolsüz koşuşturmalar, yemek yeme sesleri, beklenmedik fiziksel temaslar gibi rahatsız edici uyaranlar da vardır.

Bu sebeple, özellikle teneffüs zamanlarında otistik öğrencilere kaçınma imkânları (Ausweichmöglichkeiten), geri çekilebilecekleri sessiz alanlar (Rückzugsbereiche) ve gerekirse okul binasında kalma olanağı sağlanmalıdır, örneğin kütüphanede ya da dinlenme odasında.

Ne yazık ki, teneffüs zamanları, ayrıca dışlanma (Ausgrenzung) ve zorbalık (Mobbing) için çok fazla alan yaratıyor, dolayısıyla burada özel ilgi ve gerekirse okul refakatçisi (Schulbegleitung) ve okul personelin-den belirli irtibat kişilerinin (Ansprechpartner) desteği sunulmalıdır.

Okul gezileri, stajlar ve doğa yürüyüşleri (Klassenfahrten, Praktika und Wandertage)

Bu etkinlikler, günlük rutinin dışına çıktığı için zorluklarla ilişkilidir. İyi bir hazırlıkla bunların üstesinden gelinebilir: **Ne planlandığı, ne kadar süreceği, nereye gidileceği, orada neler yapılacağı ve öğrencilerden ne beklendiği zamanında duyurulmalıdır.**

En iyisi bu etkinlikleri; sadece sözlü olarak anlatmak değil, aynı zamanda düzen ve böylece güven sağlayan **yazılı planlar** yapmaktır. Otizmliliin için etkinlik süresince sabit ve güvenilir bir **irtibat kişi** kesinlikle gereklidir.

Otizmliliin için doğa yürüyüşleri ve okul gezilerinden muaf tutmak bazen mantıklıdır. Sosyal entegrasyon (soziale Integration)nemli bir unsur olmakla birlikte, otistik öğrencinin bunalmasına ve maruz kaldığı aşi uyaran yükünden toparlanmak için günler ya da haftalarca okuldan uzak kalmasına yol amamalıdır.

Otistik olmayan öğrencilerin keyif aldığı şeylerin, otistik bir ğrenci için aynı şekilde keyif verici olduğu varsayılmamalıdır. Bu konuyu ğrenci, terapisti ve ailesiyle her durum için ayrı ayrı görüşmek önemlidir.

Stajlarda, tanıdaık bir rehber kişinin eşlik etmesi, mekânın önceden görülmesi (eğer bu yerinde mümkün değilse, görsel materyallerle), ne olacağı, ne kadar süreceği ve öğrencinin görevinin ne olacağı açıkça bildirilmesi gerekir.

Dezavantaj telâfisi ve Not güvencesi (Nachteilsausgleich und Notenschutz)

Dezavantaj telâfisi nedir?

Dezavantaj telâfisi (Nachteilsausgleich), engellilikten kaynaklanan olumsuzlukların dengelenmesine / giderilmesine yönelik bir uygulamadır. Dezavantaj telâfisi; performans değerlendirmesi / öğrencinin başarısının ölçülmesi/ notlandırma (Leistungsfeststellung) ile sınırlıdır. Tüm sınav katılımcıları (Prüflinge) için geçerli olan, ilgili okul türü (Schulart) ve sınıf düzeyine (Jahrgangsstufe) ilişkin genel eğitim hedefleri (Lernziele) ve kazanılması gereken yeterliliklerden (Kompetenzen) kaynaklanan temel performans gereklilikleri (Leistungsanforderungen) karşılanmalıdır.

Bavyera Okul Yönetmeliği'nin 33. maddesi (§33 der Bayerischen Schulordnung) bazı somut önlemleri belirtmektedir.

Dezavantaj telâfisi öğrenciye avantaj sağlamaz, dezavantajları dengeler / telâfi eder.

Bu şekilde dezavantajların telâfisi fırsat eşitliği (Chancengleichheit) sağlar.

Dezavantaj telâfisi, akademik gereklilikleri (akademische Anforderungen) etkilemez ve diplomada / sertifikada (Zeugnis) belirtilmez.

Not güvencesi nedir?

Bavyera Okul Yönetmeliğinin 34.maddesi uyarınca not güvencesi, bireysel performansların/öğrenci başarısının değerlendirilmesini, sertifikalarda notların oluşturulmasını, bitirme / mezuniyet sınavlarındaki (Abschlussprüfungen) performansların değerlendirilmesini ve toplam notun (Gesamtnote) belirlenmesini kapsar.

Örneğin, iletişimsel dil bozukluğu olan otizmlili öğrencileri (Autismus mit kommunikativer Sprachstörung), tüm derslerde sözlü sınavlardan ve konuşma gerektiren sınav bölümlerinden muaf tutmak mümkündür.

Not güvencesi verildiğinde, diplomada / karnede (Zeugnis) belirtilir.

Sınavlar (Prüfungen)

Otizimli bir öğrencinin potansiyelini ne ölçüde kullanabileceği, daha önce açıklanan çerçeve koşullarına büyük oranda bağlıdır.

Algılama (Wahrnehmung)

Aşırı arka plan gürültüsü, rahatsız edici ışık ve sınıf arkadaşlarıyla fiziksel mesafenin olmaması, öğrencinin performansını ciddi şekilde olumsuz etkileyebilir. Öğrenciyi dış uyaranlardan büyük ölçüde koruyan ayrı bir oda, sınav ortamlarındaki mevcut dezavantajı telâfi edebilir.

Zaman baskısı (Zeitdruck)

Zaman baskısı ve buna bağlı başaramama korkusu, sınav durumlarında yaşanan zorlukların çok yaygın bir nedenidir. Öğrenciye ek süre verileceğini önceden söylenmesi, bu baskının büyük bir kısmını hafifletebilir. Bu, dezavantajların telâfisi kapsamında dikkate alınabilir. Sınav sırasında bir zaman sayacı oryantasyon açısından faydalı olabilir.

Açık ve net sorular (Klare Aufgabenstellung)

Sorular net ve anlaşılır olmalıdır. Ders kitaplarından ve derslerden bilinen tanıdık terimlerin, kişilerin veya isimlerin kullanılması faydalı olur. Öğretmen, sınıftaki diğer öğrenciler için anlaşılır olan soruların otistik öğrenci için de anlaşılır olduğunu varsaymamalıdır. Öğrencinin, anlamadığı bir konu olduğunda kendiliğinden soru soracağı da düşünülmemelidir. Bu nedenle, açık ve yapılandırılmış sorular hazırlanmalı ve öğrenciye soruyu anlayıp anlamadığı sorularak anladığından emin olunmalıdır.

Sözlü sınavlar (Mündliche Prüfungen)

Pek çok otizmli insan, potansiyellerini sözlü yerine, yazılı olarak çok daha iyi ortaya koyabilmektedir. Bu durum, daha önce de ele alınan duyusal aşırı yüklenme riski ve sosyal etkileşim alanındaki zorluklarla (Otizm spektrum bozukluğu tanı kriteri) ilgilidir. Dezavantajların giderilmesine yönelik uygun düzenlemeler ve telâfi edici önlemler, ilgili okul destek sistemleri (rehber öğretmen, okul psikoloğu, Mobil Özel Eğitim Hizmeti-Otizm / Mobiler Sonderpädagogischer Dienst Autismus MSD-A) ile görüşülmelidir.

Okul refakati (Schulbegleitung)

Okul refakati nedir?

Okul refakati, önemli bir destek biçimidir ve her öğrenci için özel olarak belirlenir. Okul refakatçisi (Schulbegleiter), okulun pedagojik personeli değildir, önceden belirlenen çeşitli alanlarda destek sağlar, aynı zamanda öğrenci, okul ve veliler arasında köprü işlevi görür.

Görevleri arasında şunlar olabilir:

- Öğrencinin anlamakta zorlandığı okul gerekliliklerini bireysel olarak açıklamak (Individuelle Übersetzung von Anforderungen)
- İletişim kurmasını teşvik etmek (Förderung der Kommunikation)
- Günlük yapılacak işler için kontrol listeleri hazırlamak (Checklisten erstellen)
- Boş zamanlar ve teneffüslerde destek (Unterstützung in Leerzeiten und Pausen)
- Okul arkadaşlarıyla sosyal ilişkileri teşvik etmek ve destek olmak (soziale Kontakte zu Mitschülern begleiten, anregen und unterstützen)
- Dinlenme alanlarına birlikte gitmek (Rückzugsbereiche gemeinsam aufsuchen)
- Gerginlikleri azaltmak ve zorbalığa karşı korumak (Deeskalation und Schutz vor Mobbing)

Okul refakatçileri otistik öğrencilere önemli destek ve güven sağlar. İyi bir iş birliği ve ilerleme sağlanabilmesi için ekip çalışmasına dahil edilmeleri gerekir. Özellikle mesleki kalifikasyon (verbindliche Qualifikation), düzenli süpervizyon ve pedagojik rehberlik (pädagogische Begleitung), zor durumların değerlendirilmesi için yetkin danışmanlar önemli ve gereklidir.

Okul refakati için başvuru (Beantragung einer Schulbegleitung)

Başvuru yapmak için, çocuk ve ergen psikiyatrisi raporu (kinder- und jugendpsychiatrisches Gutachten) ile ihtiyacı (Bedarf), refakatçinin somut görevlerini (konkrete Aufgaben) ve hizmetin kapsamını (Umfang der Leistung) belirten okulun görüşü (Stellungnahme der Schule) gereklidir.

Başvuru, ebeveynler tarafından masrafları karşılayan ilgili kuruma-yerel belediye (Bezirk) veya gençlik dairesine (Jugendamt) yapılır.

Hukuki detayları, “autismus Deutschland e.V.” tarafından hazırlanan “Rechte von Menschen mit Autismus” (“Otizmlı Bireylerin Hakları”) isimli broşürden okumanız önerilir:

<https://www.autismus.de/recht-und-gesellschaft.html>

Birçok ebeveynler için önemli bir bilgi: **Kişisel Bütçe kapsamında da okul refakati için başvurulabilir (Schulbegleitung im Rahmen des Persönlichen Budgets)**. Ebeveynler böylece tüm haklara sahip işveren olarak rol üstleniyor, ama aynı zamanda kapsamlı sorumlulukları da oluyor. Buna karşılık, okul refakatçisi seçimi ve ücretinin ödenmesi konusunda daha fazla söz hakkına sahip oluyorlar. Birçok aile için bu, değerli bir alternatif olabilir. Daha fazla bilgiye aşağıdaki web sitesinden ulaşabilirsiniz:

<https://ellasblog.de/das-persoenele-budget-im-bereich-autismus/>

Başkalarıyla iş birliği **(Zusammenarbeit mit anderen)**

Otizmlı çocuk ve gençlerin eğitimi konusunda, deneyimi olan diğer uzmanların bilgisinden faydalanmak önemlidir. Bu nedenle, aşağıdaki kuruluşlarla iletişime geçilmesi tavsiye edilir (eyalete göre isimler farklılık gösterebilir):

- Mobil Özel Eğitim Hizmeti-Otizm (Mobiler Sonderpädagogischer Dienst Autismus / MSD-A)
- Otizm Uzmanlık Hizmeti (Fachdienst Autismus)
- Otizm Yetkinlik Merkezleri (Autismus-Kompetenz-Zentren)
- Okul Danışma Merkezleri (Schulberatungsstellen)
- Okul Psikologları (Schulpsychologen)
- Terapötik Kuruluşlar (Therapeutische Einrichtungen)

Öz yardım/ kendi kendine yardım kuruluşları (Selbsthilfe) ile, ebeveynlerle ve yetişkin otistik insanlarla iletişim kurmak, otistik bir öğrencinin eğitimi için çerçeve koşulları ve stratejiler geliştirilirken çok değerlidir:

- Otizmli bireylerin öz yardım dernekleri (Selbsthilfevereine von Autistinnen und Autisten)
- Ebeveynlerin öz yardım dernekleri (Selbsthilfevereine von Eltern)

Çoğu zaman gözden kaçanlar (Was häufig übersehen wird)

Uyum ve telâfi (Anpassung und Kompensation)

Birçok otistik öğrenci, özellikle de kızlar, çevrelerine uyum sağlama ve yoğun çaba göstererek eksikliklerini telâfi etme konusunda oldukça başarılıdır. Her şey yolunda gibi görünürken, öğrenci içten içe acı çekiyor ve gerçek ihtiyaçlarını gizliyor olabilir. Öğrencinin kendiliğinden öğretmene yaklaşım durumunu ifade etmesi beklenmemelidir. Bu nedenle, öğretmenlerin dikkatli olması; eğitimin uygunluğunu, sosyal ilişkilerin iyi gidip gitmediğini düzenli kontrol etmesi büyük önem taşımaktadır.

Geçişlerin zorluğu (Die Schwierigkeit von Übergängen)

Otistik öğrenciler için geçişler genelde zordur, bu durumu anlamak onlara daha iyi anlayış göstermek için çok önemlidir. Bunlar bir ders-ten diğerine ya da tenefüse küçük geçişler de olabilir. Düzen / Yapılar (Strukturen) ve rutinler / süreçler (Abläufe) veya ortam değiştiğinde; bu, (geçici) huzursuzluk ve karışıklığa / oryantasyon bozukluğuna (Desorientierung) neden olabilir.

Örneğin, otistik öğrencilerin çoğu ilk derse geldiklerinde günün en büyük zorluklarından birini geride bırakmış olurlar. Evden çıkmak, okula gitmek, otobüse binmek, birçok öğrenciyle karşılaşmak ve hareketli bir sınıfa girmek onlar için oldukça yorucudur. Öğrencilerde bu durum, her zaman dışarıdan fark edilmese de, mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu tür zorluklar başka durumlarda da yaşanabilir.

Yaşam alanlarını ayırma (Trennung von Lebensbereichen)

Birçok otistik öğrenci, okuldaki öğrenme ortamı ile evdeki durumu hayatın farklı alanları olarak kesin bir şekilde ayırır ve bu alanlar farklı görev ve gereksinimlerle ilişkilendirilir.

Bu durum, evde okul ödevlerini yaparken zorluk yaşamalarına neden olabilir.

Yaşam alanlarının karşılıklı etkileşimi (Gegenseitige Beeinflussung der Lebensbereiche)

Öte yandan stresin, sorunların, yanlış anlaşılımların, üzüntülerin, aynı zamanda sevinç ve hırçınlığın, evde ya da okulda hayatın diğer alanlarını da etkileyebileceği unutmamalıdır.

Otizimli öğrencilerde bu durum, genelde gecikmeli olarak gerçekleşir. Örneğin, evdeki üzücü bir olay okulda üç gün sonra fark edilebilir veya okulda yaşanan bir zıbalık olayı (Mobbingenfahrung) günler ya da haftalar sonra evde dile getirilebilir.

Davranış biçimleri ve duygusal dalgalanmalar hayatın diğer alanlarından da kaynaklanabilir. Bu nedenle, tüm taraflar (okul personeli, okul refakatçileri, veliler ve öğrenciler) arasında iyi bir iletişimin (defter, e-posta, telefon görüşmeleri, toplantılar vb. aracılığıyla) sağlanması önemlidir.

Ayrıntılı iletişim bilgileri ve materyaller (Weiterführende Kontakte und Materialien)

“Autismus Mittelfranken e.V.” derneği olarak otizm konusunun ancak farklı bakış açılarıyla ve o alanlardaki yetkinlikle ele alındığında iyi bir şekilde anlaşılabilceğine inanıyoruz. Bu doğrultuda, uzmanlar, otizmli bireyler ve ebeveynlerin bilgi birikimlerini bir araya getirip tamamlamaları gerekiyor.

Otizimle ilgili, burada listelenenlerden çok daha fazla ve sayısız web sitesi vardır. Bunların amacı “Otizm ve Okul” konusuna giriş niteliğinde bilgiler sunmak; hukuk ve iletişim gibi diğer konulara da ışık tutmaktır.

Linkler (Links):

<https://www.autismus.de>

<https://www.autismus-kultur.de>

<https://www.autistisch-beraten.de/>

<https://www.ellasblog.de>

<https://bvkm.de/>

<https://leidmedien.de/>

<https://www.team-autismus.de/>

<https://www.isb.bayern.de/foerderschulen/uebersicht/msd-infobriefe-autismus-spektrum-stoerung/>

<https://www.isb.bayern.de/schulartspezifisches/materialien/nachteilsausgleich-notenschutz/>

<https://www.bmas.de/DE/Themen/Teilhabe-Inklusion/Persoenliches-Budget/persoenliches-budget.html>

<https://www.metacom-symbole.de>

Kitap önerileri (Buchtipps):

Anne Häußler: Der TEACCH-Ansatz zur Förderung von Menschen mit Autismus, Verlag modernes lernen 2016.

Annette Kitzinger: Jetzt sag ich`s dir auf meine Weise. Erste Schritte in Unterstützter Kommunikation, Loeper 2003.

Brita Schirmer: Schulratgeber Autismus-Spektrum. Ein Leitfaden für LehrerInnen, Ernst Reinhardt Verlag 2016.

Bo Hejlskov Elvén: Herausforderndes Verhalten vermeiden. Menschen mit Autismus und psychischen oder geistigen Einschränkungen positives Verhalten ermöglichen, dgvt-Verlag 2015.

Christiane Arens-Wiebel: Autismus. Was Eltern und Pädagogen wissen müssen, Kohlhammer 2019.

Daniela Schreiter, Schattenspringer (mehrere Bände), Panini-Verlag 2014ff.

Thomas Girsberger: Die vielen Farben des Autismus: Spektrum, Ursachen, Diagnose, Therapie und Beratung, Kohlhammer 2020.

Tuckermann, Häußler, Lausmann: Praxis TEACCH: Herausforderung Regelschule. Unterstützungsmöglichkeiten für Schüler mit Autismus-Spektrum-Störungen im lernzielgleichen Unterricht, Borgmann Media 2017.

Silke Bauerfeind: Autistische Kinder brauchen aufgeklärte Eltern, BoD 2018.

Bu broşürü yayınlayan (Herausgeber dieser Broschüre):

Autismus Mittelfranken e.V.
Am Kieselgraben 42
90584 Allersberg
Tel.: 09176 997461
E-Mail: vorstand@autismus-mfr.de
www.autismus-mfr.de

Bu broşür, sembolik bir ücret karşılığında kasse@autismus-mfr.de adresinden sipariş edilebilir veya web sitemizden ücretsiz indirilebilir.

Gönüllü çalışmalarımıza destek olmak isterseniz, aşağıdaki hesap bilgilerini kullanarak bağışta bulunabilirsiniz:

Autismus Mittelfranken e.V.
IBAN: DE37 760 501 010 011 781 861
BIC: SSKNDE77
Sparkasse Nürnberg

Çok teşekkür ederiz!

©Text / Yazı:

Silke Bauerfeind, kültür bilimci ve otizmli bir yetişkinin annesi, yazar ve blog yazarıdır. Konuya giriş niteliğindeki bu broşürün metnini bize ücretsiz olarak sağlamıştır. Kişisel deneyim raporları, kitaplar, online kurslar ve daha fazla bilgi www.ellasblog.de adresinde bulunabilir.

©Layout / Mizanpaj:

Ute Haller, “normal bir okula gitmek” isteyen otistik bir ergenin annesi ve grafik tasarımcısıdır. Otizm konusunu görselleştirmeyi seviyor. Grafik ve çizimlerini www.farbkunstwerke.de adresinde görebilirsiniz.

Mittelfranken'de diğər adresler:

(weitere Adressen in Mittelfranken):

Autismus-Kompetenz-Zentrum Mittelfranken gGmbH

Ajtoschstraße 6
90459 Nürnberg
Tel: 0911 215595900
Fax: 0911 215595909
E-Mail: info@autismus-mittelfranken.de
www.autismus-mittelfranken.de

Autismus-Ambulanz Nürnberg

Burgschmietstraße 34
90419 Nürnberg
Tel: 0911-3003690
E-Mail: autismus-ambulanz@stadtmission-nuernberg.de
www.autismus-ambulanz.de

Jakob-Herz-Schule Erlangen

Beratungsschule für Kinder und Jugendliche mit autistischen
Verhaltensweisen (Teil des MSD-A)
Schillerstraße 52b
91054 Erlangen
Tel: 09131-403990
Fax: 09131-4039920
E-Mail: post@sfk-erlangen.de
www.jakob-herz-schule.de

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Impressum / Künye:

Druck / Baskı: wirmachendruck

1. Auflage / 1. Baskı 6/2020

©Text: Silke Bauerfeind, www.ellasblog.de

© Layout: Ute Haller, www.farbkunstwerke.de

Herausgeber / Yayınlayan:

Autismus Mittelfranken e.V.

Am Kieselgraben 42

90584 Allersberg

09176 997461

Autismus Mittelfranken e.V.

autismus-mfr.de

Autismus Mittelfranken e.V.

Am Kieselgraben 42

90584 Allersberg

09176 997461

vorstand@autismus-mfr.de

www.autismus-mfr.de